

בית מדרש

568

פרשת תצוה

זמני כניסת ויציאת השבת

★

☾

ירושלים	17:06	18:19
בני ברק	17:23	18:20
ציריך	18:00	19:10
וינה	17:33	19:03
אנטוורפן	18:15	19:48
פריז	18:15	19:33
לונדון	17:36	18:40

דבר הישיבה

'אשר קר' - לימוד בחום לווהט

היה זה ביום קץ לווהט והביל, המזגן בבית מדרש התקלקל והיה ממש חם בתוך הבית מדרש. הרבה בחורים הלכו ללמוד במקום אחר, או שהביאו מאווררים קטנים לתוך הבית מדרש. ואז מספר בחורים ניגשו אל מורנו הראש ישיבה הגאון **אברהם יצחק ברזל** זצוק"ל (היא"צ י' אדר) והציעו לו מאוורר קטן שלא יהיה לו חם. הוא הרי היה עם חליפה בנוסף לחום.

אך הראש ישיבה בתגובה אמר להם: "אני אספר לכם סיפור על מו"ר רבי דוד פוברסקי [מתלמידי הישיבה עוד בשנחא] שהיה כל יום קם בארבע לפנות בוקר. יום אחד הוא הקדים בשעה, כששאלו אותו מדוע, ענה שלאחרונה הגיע אליו היצר הרע בבוקר והפריע לו לקום אז הוא החליט להקדים כל יום כדי לנצח אותו, כך ענה הראש ישיבה וויתר על המאוורר למרות החום.

עוד אמר לתלמידיו בשם הגר"ד פוברסקי, "משנכנס אדר מרבים בשמחה" - "אך יודעים להיות מרבים בשמחה" - "ע"י לימוד המוסר". "משנכנס אב ממעטים בשמחה" אך יודעים להיות ממעטים בשמחה? גם ע"י לימוד המוסר. נמצא שלימוד המוסר הוא נותן לבן אדם את הכח לדעת ולהבין איך להתנהג בכל מצב שנמצא!!

(מתוך מאמר לזכרו)

"הנה הפשטתם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורצון הישיבה, ובוה עשיתם לכם חבורה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה בין כתלי הישיבה" (מורן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל ממיר)

דוגמא אישית לתלמידים

ואתה תצוה את בני ישראל (כז, כ).

מסופר על הגאון **רבי אליהו ברוך קמאי** זצ"ל גאב"ד וראש ישיבת מיר, שהיה נוהג כאשר באו אליו נציגי ישיבות לקבל מכתב המלצה על איסוף כספים, היה רץ בראש ובראשונה לחדרו ומביא סכום הגון ונותן להם, ורק אז היה כותב, באמרו שאם הוא רוצה להשפיע על אחרים שיתנו מכספם, צריך הוא בראש ובראשונה להראות דוגמה מצדו.

בסיפור זה ביאר הגר"ח זייעיק זצ"ל דברי בעל הטורים בריש פרשתנו בפסוק "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור", ובעל הטורים מעיר שמשמעות לשון "ואתה תצוה" - היא 'אתה' ולא אחר, אתה ולא שליחך, וכן אמר בלשון ציווי במנורה ובקרבת התמיד, היות ששניהם נוהגין בכל יום, ויש לאדם בהם חסרון כיס לכן לא מספיק לומר לו אלא צריך לצוות אותו.

אלא שעדיין צריך להבין מדוע נצרך משה לומר זאת בעצמו, מדוע לא מספיק שישלח ציווי זה ע"י שליח?

ומבאר הגר"ח זייעיק, שדווקא משה רבינו שהיה בעיני

מדוע הטבת הנרות כשרה רק בכהן והדלקה עצמה כשרה גם בזר

יערך אותו אהרן ובניו (כז, כא).

הנה המצוה היא עצם ההדלקה, ואילו ההטבת הנרות היא ההכנה למצוה, ואף על פי כן מצינו בגמ' שלהטבת הנרות יש דין עבודה וצריכה שתעשה דוקא על ידי כהן ובתוך העזרה, ומאיך ההדלקה עצמה לאו עבודה היא וכשרה בזר כמבואר ביומא (כז, ב), וכן ההדלקה כשרה אף מחוץ לעזרה, וכמש"כ הרמב"ם (פ"ט מביאת מקדש ה"ז) דאם הטיב הכהן

את הנרות והוציאן לחוץ מותר לזר להדליקן.

ועיין בשפת אמת בפרשת בא (תרנ"ט), שביאר שאף שמצוה עצמה צורך גבוה וכל שורשה בעליונים היינו במעשה המצוה גופא וצריך האדם לעשות המצוה לש"ש בלבד, אבל על ידי ההכנה למצוה ורב הרהורים ותשוקה למצוה קודם המצוה ולאחריה, מצד זה נעשה מלבוש הנפש והאדם עצמו מתרומם יותר <

ימים מקדם

מכתב בכתב ידו וחתימתו של תלמיד ישיבת מיר בשנחאי **רבי יעקב מורדוכאבץ** (נפ' י"א אדר א' תשנ"ז), נכתב בשנחאי בזמן שגלה עם ישיבת מיר, ונשלח לרב קוסובסקי מיוהנסבורג בבקשה להשיג עבורו רישיון הגירה לאפריקה בה מבקש הוא לשמש כמורה הוראה באחת הקהילות [שנות הת"ש].

במכתבו מפרט תלמיד ישיבת מיר כי למד בה כ-13 שנה בהם יגע הרבה בש"ס ופוסקים ומוסיף כי: "גם בימי הגדודים המרים [של ישיבת מיר בזמן המלחמה ממיר לשנחא] לא מנעתי עצמי מאוהל מועד זה, וזה היה מקום שעשועי בעיני, אולי בנו הרה"ג ר' מיכל שליט"א מכירני מימי הזעם מחרון אף ה' הנורא שנשפך עלינו נשארתי גלמוד ורצוני לתור לי מקום מנוחה בין בני משפחתי באפריקה...". הכותב מוסיף כי קיבל היתר הוראה מכמה רבנים ומוכן לשמש מורה הוראה בכל קהילה אשר תסכים לקבלו.

מתורת רבותינו

מעצם מעשה המצוה.

ביאר מורנו הגאון **רבי אליהו ברוך פינקל**: ואפשר עוד שדוקא בענין המנונה שעליה אמרו בגמ' שבת (כב, ב) וכי לאורה הוא צריך, [וכל הצורך בה הוא

שעל ידה יהיה נס בנר המערבי ובה יהיה עדות לכל באי עולם ששכינה שורה בישראל, הרי דלכאורה אין ענין תכליתי בעצם ההדלקה], וא"כ עיקר עבודתה היא ההכנה ולא המצוה עצמה, ולכך דין ההכנה

ודין העזרה שבה נתחדש דוקא בהכנה של המצוה, ולא במעשה המצוה עצמו.

משולחן רבי אליהו ברוך

מהי תשוקה אמיתית – יש ללמוד מהמן הרשע

ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאותיו רוח חכמה (כח, ג).

את התואר "חכם לב" מוצאים אנו לראשונה בפסוק זה. בהמשך תיאור מלאכת המשכן בפרשת כי תשא, ובפרשת ויקהל חוזר ומופיע ביטוי זה. הדבר צריך ביאור, מהו "חכם לב" מי הוא זה אשר זוכה לתואר הזה?

מין הראש ישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל כתב בשיחות מוסר (תשל"א) שמדברי הכתוב (להלן לא, ו) "ובלב כל חכם לב נתתי חכמה", למדים אנו שהאדם מצייד צריך להכין לעצמו לב חכם, ובלב כזה נותן הקב"ה חכמה. וכיצד יכין האדם לעצמו לב חכם, כאשר ירצה שיתן בו ה' חכמה? – לצורך זה

נתבונן בדרך שבה זכה שלמה המלך ע"ה בחכמה, שעליו נאמר (מלכים א, ה) "וה' נתן חכמה לשלמה כאשר דבר".

ומבואר (שם) כי שלמה זכה לחכמה, אך ורק מכח תשוקתו הגדולה אל החכמה, תשוקתו היתה כל כך גדולה עד שוויתר על עושר ועל אריכות ימים, כיון שידע שלחיים בלא חכמה אין כל ערך. וכמו שכתב הרמב"ם (הל' רוצח פ"ז): "וחיי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד תורה כמיתה הן חשובין". על כן שאל שלמה אך ורק חכמה, ובעבור זה זכה לה, מכאן אנו למדים "לב חכם" מהו תשוקת החכמה מזכה

את בעליה בחכמה. האדם צריך לבקש חכמה ואם יבקש באמת – "חכם לב" יקרא.

ותשוקה אמיתית מהי, נוכל ללמוד מרדיפתו של המן אחרי הכבוד. אנשי מאה עשרים ושבע מדינה כורעים ומשתחוים לו, ורק אחד ויחיד לא קם ולא זע. ואומרים אנו לעצמנו: מה ערך יש ליחיד לעומת המון של בני אדם מסביב? אך מה אומר על כך המן הרשע "וכל זה איננו שווה לי". כלומר, כל הכבוד כאין וכאפס הוא נחשב, אם חסרה טיפה אחת מן הים.

לקח טוב

לשבת זכור:

חשיבות הלימוד ברציפות ללא הפסק

אשר קרן בדרך (קריאת זכור – דברים כה, יח)

בשיחה שנשא מין ראש הישיבה הגאון **רבי נתן צבי פינקל** זצ"ל לבני הישיבה עורר במוסריו הטובים על מעלת לימוד התורה ברציפות, ואמה: ידוע המשל באחד שרצה להרתיח מים, והניח את הסיר על האש ולאחר מכן השיב את הסיר ושוב נטל את הסיר מעל האש, הרי באופן כזה המים לא ירתחו לעולם. וכמו כן "אין מים אלא תורה", אם הוא מחסר שעה מלימודו

לא ירתחו המים, ללא התמדה ורציפות בלימוד קיימת סכנה של "אשר קרן בדרך", וכמו שאמרו "תורתו נעשית קרעים קרעים" (סנהדרין דף ע"א ע"א).

"כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו" (סוכה דף נ"ב ע"א), הכוונה בה, מבאר מין רה"י הגר"צ, הגדול מחבירו הוא זה שיכול להתגבר על יצרו בתמידות,

יותר ממי שקטן ממנו, ואם אינו מתעורר להתעלות זהו "אשר קרן". כי בלא עליה יש ירידה, וככל שהוא מתמסר ומתמיד יותר בעבודת ה' ובלמוד התורה בתמידות וברציפות, ללא הפסק והיסח הדעת, כן יתן ה' שיגדל ויתעלה יותר ויותר.

(שיחות רבי נתן צבי)

מכתבי רבותינו

מכתב נפלא בענין דיומא על מטרותיו של המן להחליש את אמונת ישראל ממורנו הגאון רה"י אברהם יצחק ברזל זצוק"ל במלאות חמש שנים להסתלקותו – י' אדר תש"פ

(את המכתב הנפלא הזה כתב הגאון רבי אברהם יצחק ברזל זצוק"ל לתלמידיו ר' פנחס שוורץ לפני שנים. מסתמא לא היתה כוונתו שיתפרסם, ומכל מקום כבר אמרו פטפוטיא דאורייתא טבין, ויהיו הדברים לע"נ הטהורה-פרסמו מכתב זה לפני כשלוש שנים, כעת מחמת חביבות הדברים מביאים אנו שוב, לתועלת הקוראים).

בענין עד חצי המלכות – בקשה על בית המקדש, וביאור דברי חז"ל ליהודים היתה אורה זו תורה

לכבוד... קיבלתי מכתבך הנעים ושם הקשית **קושיא חזקה** מזדוע אמר אחשוורוש עד חצי המלכות, שלא תבקש על בנין בית המקדש, אם בין כך הוא אמר להשמיד את כל היהודים א"כ מי צריך בית המקדש. **ויתכן**, דהרי המשתה היה בחודש ניסן והגזירה היה על חודש אדר, והיה כמעט שנה, ובזמן הזה אפשר לבנות בית המקדש, אבל אדרבה, זה עצמו יהיה סיבה לבטל את הגזירה, שיהודים יבואו לבית המקדש לבכות ולהתחנן זה הרי יפיל מלכותו.

אבל חשבתי בעוד אופן, שהרי כתוב (מלאכי ג, ו) "אני ה' לא שנית ואתם בני יעקב לא כליתם" יש שבועה שה' לא יעשה ח"ו כליה (ב) עם ישראל,

1 אסתר ה, ג וברש"י שם: עד חצי המלכות – דבר שהוא באמצע ובחצי המלכות הוא בית המקדש שהתחילו לבנותו בימי כורש וחזר בו וצוה לבטל המלאכה ואחשוורוש שעמד אחריו גם הוא ביטל המלאכה..."

ובגמרא (בבא בתרא קטו, ב) איתא גמירי דלא כלה שבטא ואין ציבור מת (תמורה טו, ב), ומסתמא המן שכל כך עבד על כל פרטי הקיום של עם ישראל ידע את זה, וזה היה ברור שלא יצליח להשמיד כל היהודים שלא ישאר שריד ופליט ח"ו, שהרי ודאי שרבים ינצלו, וכמו שנאמר (בראשית לט, ב) והיה המחנה הנשאר לפליטה, אבל הגזירה היתה נוראה, שהרי מספיק אם ח"ו חמישים אחוז יהרגו, וכל יהודי הוא בספק סכנה, ועל כן כיון שברור שישארו יהודים לכן לא רצה שתבקש על ביהמ"ק.

ובזה הבנתי בס"ד מ"ש (אסתר ח, טז) ליהודים היתה אורה וכו' ואמרו חז"ל (מגילה טז, ב) אורה זו תורה, שמחה זה יום טוב, ששון זה מילה, ויקר אלו תפילין, ורש"י כתב שגזר על מצוות אלו, ובאמת, לא מצאנו בשום מקום שגזר על מצוות אלו, ויתכן שהמן הרשע היה מחושבן היטב מה שרוצה לעולל לעם ישראל והוא תכנן גם מה שיקרה אחר כך, דהנה בשואה האחרונה שעם ישראל עבר, באמת גם אלו שנצלו בסוף אבל הם נהיו שברי כלי, כמה אנשים רח"ל נחלשה אמונתם (ולעומת זאת היו

כאלו שדוקא התחזקו), והנה אחרי צרות איומות של להשמיד ולהרוג ולאבד הרי גם הנשארים הם צריכים חיזוק בעיקר בארבע מצוות אלו, **א** תורה, שהרי הם למדו שאם קול יעקב נשמע אין ידי עשיו שולטות (עפ"י בראשית רבה סה, כ), וכשרואים ידי עשיו הרי נחלש כח התורה, **ב**. יום טוב, כבר אין שמחה ביום טוב, מי יוכל לשמוח. **ג** מילה, כל ענין ברית מילה שזה ברית עם הקב"ה ואנו עם הנצח עם הנבחה, אבל שרואים דוקא עם ישראל כל כך מוכה הרי זה מחליש את הששון של הברית, **ד**. תפילין, הרי תפילין צריך לתת פחד על כל האומות, וראו כל עמי הארץ וכו' (דברים כח, י; ועפ"י ברכות ו, א), וכאן רואים את ההיפך, אם כן זה מה שרצה שגם הנשארים יהיו שברי כלי שלא ירצו לקיים את התורה, את היום טוב, את המילה ואת התפילין, וזה נקרא שגזר על זה, ולכן עכשיו שהיה נס התחזקו בעיקר בתורה שיהיה אורה ולא יוכל לשלוט, ביום טוב שיהיה שמחה, ובמילה שיהיה מתוך ששון, שזו שמחה פנימית, ותפילין שיהא יקה לייקר את האות שלנו. ועיין בזה.

מורנו הגאון רה"י אברהם יצחק ברזל זצוק"ל

י אדר תש"פ | במלאות חמש שנים להסתלקותו

מהשי"ת ועיי"כ לדבוק בו, וזה שיש כאן בארץ פעמים הרבה קשיים וכדו', אדרבא זו משום דכאן זה מקום מיוחד שבאמצעותו יש בידיו להתקרב יותר לקב"ה ולדבוק בו, והוסיף ואמר: "שיש להגיע לזה ע"י תפילה שע"י תפילה מתקרבים לקב"ה".

כעבור שנתיים נקרא לעלות לאר"י ולהקים כולל ב"זכרון יעקב", בענין זה מספרת הרבנית תליט"א שכאשר עלו לארץ התגוררו תחילה בבני ברק והגרא"י למד בכולל בתל אביב, ובמשך תקופה של הגרש"מ יונגרמן זצ"ל מזכרון יעקב מכתבים רבים שיבוא לחזק את הכולל בזכרון יעקב, ואכן עברו המשפחה להתגורר שם מספר שנים ואכן השפעתו הייתה ניכרת ורבים האברכים שבמשך השנים ששהו במקום צמחו וגדלו לאורו בתורה ומוסר.

ביום בו מסר את השיעור לאברכים המופלגים בתורה, היה מכין אותו בחברותא באותו היום עם 'סגי נהור' בן המקום, וטענתו בצידו שה'תורת חסד' שהוא עושה תועיל יותר מכל שהשיעור יהיה מוצלח

לאחר תקופה נקרא להרביץ תורה בישיבת חדרה - איתרי, שעמדו בראשה באותה תקופה שרידי נובהרדוק, הגאון רבי אלחנן פרלמוטר זצ"ל והגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל. כעבור זמן עבר לבני ברק והקים בשיכון ה' את ישיבת 'נחלת יעקב', בה עמד והשפיע במשך כשתים עשרה שנה בתורה ומוסר על דורות של תלמידים, שנקשרו בו בעבותות של אהבה, שעד היום רואים את דמותו לנגד עיניהם. גם כשנפתח כולל אברכים במקום עמד בראשו ומסר להם מתורתו בכל מכמניה.

תקופה גם היה בצרפת והרביץ תורה בישיבת יד מרדכי של הגר"י כץ שליט"א, שם השפיע רבות על בני המקום באור תורתו וחכמתו, וסייע ביד רבים להקים בתים של תורה והמקום היה למקום באווירה תורנית.

הרבצת התורה הייתה מטרה עצומה ונעלית בחייו, כך מספר עליו אחד מתלמידיו: "הענווה והרגשת האחריות למסירת התורה שלמרות כל גדלותו וקומתו הרוחנית, היה מוכן לטרוח ולמסור וועדים לכל קבוצה של בחורים שביקשו ממנו (ובלבד שראה שהם רציניים בזה), אע"פ שהיה זה 'גוזל' מזמן הלימוד שלו ושל החברותא, כי למרות ידיעותיו המפליגות היה טורח בהכנת הוועד. כמו"כ הטריח עצמו בנסיעות למקומות רחוקים גם בגילו המבוגר לקבוצה קטנה של אברכים (בקריית יערים)".

עוד מוסיף תלמידו: "בכל מקום ששמעתי אותו מדבר, אם בישיבתנו במודיעין עילית, בישיבתנו בירושלים או בקהילת האברכים בקריית יערים היה מדהים להיווכח איך תמיד היה נוגע בנקודה שמתאימה לציבור באופן מדויק".

הרבצת התורה העצומה של רבינו בכל ימי חייו נבעה ממקור חיים שהוא חיבר עצמו אליו, כפי שהעיד תלמידו שזכה ללמוד עימו בחברותא הרב ישראל דמבק הי"ו: "הגרא"י בגדלותו הרבה תמיד התבטל בפני גדולי ישראל וכידוע שהיה בכל מהותו 'מעתיק

הרבצת תורה

בהגיעו לפרקו נישא לרבנית תבלחט"א, בתו של הגאון רבי אליעזר לאפיאן זצ"ל, ראש ישיבת 'תורת אמת' בלונדון שבאנגליה, בן המשגיח הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצוק"ל. לאחר נישואיו התגורר שנתיים בלונדון, שם עלה ונתעלה בתורה.

מספרת הרבנית תליט"א: בהגיעו ללונדון כשבוע לפני החתונה כאשר היה פנוי מטרדות, התמנה למגיד שיעור בישיבת תורת אמת, מייסודו של הגר"מ שניידר זצ"ל חמיו של רבי אליעזר לאפיאן, כשהוא אך בן עשרים ושלוש שנה בלבד, ותלמידים החלו שותים בצמא את דברי תורתו, למרות פער הגילאים הקטן שביניהם. רבים מהצעירים בני המקום נקשרו אליו והוא השפיע עליהם מתורתו ואישיותו.

לאחר שנים, כשדיבר עם בחורים על אותה תקופה של הרבצת תורה והתעלות בחו"ל, למרות שאצל אחרים הרי זה סיבה להתרפק בזכרונות נעימים על חיים שלווים, דווקא הגרא"י הוכיח במבטו הנקי והטהור מבט של עבד ה' בתכלית איך להתייחס לכך.

וכך מספר תלמידו שזכה ללמוד עימו בחברותא הרב קנפלמכר הי"ו: "הגרא"י דיבר ע"ז שידוע שבעבר כל גדולי ישראל השתוקקו לעלות לאר"י והיום לא מרגישים כ"כ בקדושת אר"י. ואמר שהוא היה גר באנגליה ולכאורה לא ראה הבדל משם לאר"י ושמה אדרבא שם היה יותר רגוע. ואז מיד אמר שא"י שלדבר כך זה כדברי המרגלים. והאריך בזה שזהו משום ששכחנו את הקב"ה וטוב לנו ואנו מחפשים את הטבע הגשמי ואת הנאות העוה"ז ולכן דנים את אר"י לפי ראות עינינו הגשמיות. יהודי צריך לחפש את האמת, את העוה"ב, את הנצח, ו'לחיות טוב' נמדד כמה קשר יש לנו עם הקב"ה. אם חיים ככה א"כ ארץ מבורכת כמצרים דאז וכדו' אין זה ברכה אלא קללה, וכשנודו איזה ארץ טובה היא, אין לדון אם נוה לגור בה ושאינן טרדות ודאגות, דאדרבא הרי זה גורם לא להזדקק לקב"ה ולהתרחק מהאמת.

העיקר הוא לחיות בא"י ולדרוש ולבקש כל דבר

הגרא"י נולד ב"ז תמוז שנת תש"ה בירושלים שבין החומות לאביו הגאון רבי חיים עזרא זצוק"ל ולאמו הצדקת מרת חנה מרים ע"ה. הבית בו הייתה מוטלת עריסת רבינו היה בית שספוג בתורה וביראת שמים, אביו שלצד גדלותו התורנית העצומה בישיבת חברון וכולל אהל תורה, החליט להשפיע מאור היהדות לאלו הרחוקים ולקרובם לתורה ויראה ואף פתח ישיבה לילדי בני עדות המזרח, ישיבת 'מקור חיים'. בהמשך עקרה המשפחה לב"ב שם אביו התמנה למנהל רוחני של ביה"ס סיני.

דמות דיוקן אביו הגדול זצ"ל עמדה תדיר לנגד עיניו ועיצבה את אישיותו הרוחנית הגדולה. כפי שהעיד רבינו על אביו שכבר בבחרותו נודע כעובד ה' גדול שעמל רבות לקנות יראת שמים זכה בהתפללו לאט ובכוונה גדולה, וידידיו זכרו את תפילותיו בעלות הרגש המיוחד ואת זעקת ה'שמע ישראל' שלו.

רבות השקיע אביו במידת הבטחון כשבקום המדינה מיאן ללכת כדרך כל הארץ שמיהרו להירשם לאחת משתי קופות החולים שנפתחו אז, רבי חיים עזרא טען שזה חוסר בטחון בה, "מדוע לא ללכת לרופא רק אם צריך?". בנו הגרא"י העיד כי הוא זוכר אותו מתווכח רבות עם חבריו בעניני אמונה ובטחון. כשהיה ילד חולה בביתו היה טובל במקווה, אומר ח"י פרקי תהלים ורק לאחר מכן היה ניגש עימו לרופא. לאחר שנים נכנס אל החזו"א וטען זאת בפניו, החזו"א השיב שכעיקרון הוא צודק אך כבר דשו ביה רבים

בבחרותו נשלח לקנות תורה בישיבת פוניבז', שם פקע שמו כאחד המצוינים שבבני החבורה ונודע בהבנתו ובעומק עיונו, שם התאבק בעפר רבותיו שבישיבה ודלה מתורתם, תורה שעתיד להשפיע רבות בשנים לאלפי תלמידים, ודבק ברבו המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לווינשטיין זצוק"ל והיה לתלמיד חביב אצלו. בכל שנותיו הרבה להביא מדברי רבו המשגיח זצוק"ל כיסודות מוסר איתנים לרבים ממאמרי ושיחותיו.

כל ימיו, כך מציינים תלמידיו, היה ממעתיקי השמועה, לא זו בלבד שהיה מרבה להביא בשיעוריו את דברי רבותיו, אלא בכל שיחותיו והוועדים, ואף שיחות פרטיות עם תלמידיו שבאו להתייעץ עימו בכל ענייני חייהם, הרבה להביא מדברי רבותיו וכן מדברי המשגיח הגר"י לווינשטיין ועוד, כמו"כ היתה לו קביעות עם מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א בסדר קודשים.

בהזדמנות כשדרש לתלמידיו, סיפר על בחרותו: "שבצעירותו השאיפה של בחור ישיבה היתה להידמות לבחור שגמר ש"ס, ובחור שידע קצה"ח בע"פ וכה"ג, והיום השאיפות רדודות הרבה יותר, ואמר לפרש דברי הגמ' בחגיגה ה: עה"פ בירמיהו יג במסתרים תבכה נפשי מפני גוה, ובגמ' מפני גאותן של ישראל שניטלה מהם וניתנה לעכו"ם, דזהו גאותן של ישראל שניטלה מהם, היינו הגאווה האמיתית של גדלות בתורה ויר"ש ואנחנו מאבדים את זה.

השמועה: כל שיחה עמו הייתה מתובלת ומלאה בהנהגות ובתורת רבותיו גדולי הדורות. ותמיד עורר על כך שכל אחד צריך לדבוק ברבותיו כדי לקנות דרכי חיים".

והוסיף עוד שתי נקודות בנוגע לזה: "פעם אחת נשא דברים באירוע שנכחו בו גדולי הדור, וכשיצא משם אמר לי שכשדובר פחד פחד נורא שהרי ישבו שם גדולי הדור ושמה הדברים שנשא אינם נכונים בעיניהם. והוסיף שזה עורר אצלו פחד מבי"ד של מעלה, שישאלו אותו מה הוא למד ומה הוא יודע ואולי זה בקושי יהא נחשב בעיניהם..."

פעם אחת הייתי אתו בהכנסת ספר תורה והיה זה זמן קצר לאחר פטירתו של אחד מגדולי הרבנים, ואמר לי הגר"י שכאשר נשמנו של צדיק עולה לעולם האמת יש שם שמחה גדולה ממש כמו הכנסת ספר תורה".

הספרים שחיבר

כח תורתו של הגר"י לא היה רק בפיו, בשיעוריו המופלאים בהלכה ובאגדה בכל מקום בו בקשו לשמועו, אלא גם הניף את ידו בגבורתו כשמשך בקולמוסו וחיבר חיבורים רבים בכלי מכמני התורה במיוחד בשנים האחרונות כפי שהתבטא בפני מקורבו הרב נחמיה בצלאל, ששמשו והיה בן ביתו, שמשו מה בשנים האחרונות יש רצון עז להוציא חיבורים לדורות הבאים.

בין חיבוריו ניתן למנות, את "ברכת אבי" על ענייני המסכתות בו הוכיח את כחו הרוב בעומק עיונה של תורה לרחבה ועומקה, כמו"כ חיבר חיבור חשוב ומקיף על הרמב"ם הלכות תשובה בשם "תשובה מאהבה", וכן אור תורת מחשבתו ומוסרו באה לידי ביטוי ביצירה הגדולה של עיוני רש"י, על כל התורה כולה, ואף עיוני רשי על מגילת רות ומגילת אסתר ועיונים על הגדה של פסח, שם חברו להם יחדיו עיון ובקיאיות בלימוד האגדה ככוחו בעיון ההלכה.

בישיבתנו הק' - ישיבת מיר בברכפלד

והיה בהקים מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל את ישיבתנו ישיבת מיר - מודיעין עילית, נקרא הגר"י זצוק"ל בידי מרן רה"י ליטול חלק בראשות הישיבה, ולהניף בחכמת תורתו כי רבה את סדר הבקיאיות, בשיעוריו הרחבים מני ים ועמוקים ממצולה, וכך לרומם בעיני הבחורים את התורה על כל חלקיה.

מספר בוגר הישיבה הרב מרדכי אורלנסקי הי"ו, בגודל הבקיאיות המפליגה של רבינו זצוק"ל, איך שהיה מונח בכל רגע נתון ברחבי היקף התורה. היה זה כשהם עסקו בסוגיא סבוכה בזרעים. הוא והחברותא פנו אנה ואנה לאוצה"ס וחזור לביהמ"ד, עד שלפתע הבחינו במורנו הר"י מחוץ לביהמ"ד, בין לבין דברו עם בחורים בסוגיות הנלמדות בבבא בתרא. הם ניגשו אליו ושאלתם בפייה וכעבור מספר רגעים קיבלו ממנו על אתר שיעור סדור, דבר דבור על אופניו בהלכות מתנות עניים.

בהקשר לכך ניתן להביא עוד סיפור אחד מני אלף הממחיש איך אצל רבינו גאונותו הכבירה בתורה נכרכה בקשר בל ינתק עם יראה ודביקות בה' כפי שמספר אחד מתלמידיו: "פעם נתלווה עמו תלמיד בדרך לשמחת שבע ברכות של אחד מבני הישיבה, כשהגיעו למקום בו היתה מעלית הגיעה איזו אשה ורה"י נמנע מלהשתמש במעלית ופנה למדרגות, בעודם במדרגות פנה אליהם אברך ובפיו שאלה חמורה בה' ריבית הלכה למעשה, ורה"י השיב לו בבהירות, לאחר מכן פנה לתלמיד ואמר אולי משמים סבבו שנצטרך להשתמש במדרגות כדי שלאברך זה יהיה מענה לבעייתו.

"הגר"י היה יושב כל סדר ב' בבית מדרש ולומד חברותא עם בחורים. כשהיו באים לשאול אותו מכל מקום ברחבי הש"ס, היה משיב כמי שלמד אך מקודם את הסוגיא. היה ש"ס מהלך, ובכל העמקות והלומד"ס.

השיעור כללי שמסה, היה על החומר הנלמד אה"צ בישיבה. למרות שמדובר בסוגיות שלא רגילים בעולם הישיבות לדוש בהם, רבינו היה חורש ומעמיק בהם ומוצא בהם טעם מופלא ומחדש בכל שבוע חידושים עצומים בסוגיא, מרבה ליישב את דברי הרמב"ם, והיה מרבה להזכיר את מור"ו בעל האבי עזרי זצוק"ל. והכל היה בריתחא דאורייתא בחדוותא דשמעתתא, כל כולו מאיר באור שמחה של תורה".

מאמרותיו:

אל תתרחק ממני כמני ארבע דורות

אמרה נפלאה שמעתי מהגאון רבי אברהם יצחק ברזל מראשי ישיבת מיר בברכפלד:

הגאון הצדיק רבי נפתלי צבי ריף זצ"ל, ראב"ד העיר קמנד בניו גרסי, ויושב ראש המפעל הגדול 'עזרת תורה' בארצות הברית, שמע בילדותו בעיר מולדתו 'זאגר', כיצד אב מוכיח את בנו, ואומר לו כך:

"ראה בני! העובדה שיש ירידת הדורות מדור אחד לדור שבא אחריו היא עובדה מוגמרת. למשל סבי היה אדם שלא הפסיד כל חייו קימת חצות, אחר כך נהג ללמוד עד ותיקין, ואחר התפילה היה לומד כמה שעות עד ארוחת בוקר, עובד עד מנחה גדולה, ואחר כך לומד עד הערב, כך היה נראה סבי. אבי כבר היה הרבה פחות, לא קם כל לילה בחצות, אבל לפחות קם לותיקין ואחר כך לומד כמה שעות, ואני אף פחות מכך... אך דבר אחד אני מזהיר אותך בני יקירי! שלא תעשה אותי לגביך כמו 'אלטר זיידע', אל תתרחק ממני כמני ארבע דורות, אלא תרד כמו בן מאביו" עלינו לשמר את מסורת אבותינו ורבותינו, לא לשנות מחינוכם, לא לשנות ממורשתם והנהגתם. כולם ספוגים בניחוח קדום, ויסודם בהררי קודש. גם אם נראה לנו כי השינוי ישלל, יפאר וירומם, השבח הגדול ביותר הוא איפוא לא לשנות כמלוא נימה!

(הגאון רבי אליעזר טורק - אוצרותיהם אמלא)

בנתיבות היה צדיק גדול, הבבא סאלי זי"ע שהיה קדוש ועובד ה' באמת, ולבש בגדי לבן, כי היה ראוי לזה. אבל פח אשפה שילבש בגדי לבן, זה יעזור לו משהו?

(הגדה של פסח - יחי ראובן)

לא לשכוח אצל מי המפתח...

בזמן שהותו של מורנו הגאון רה"י אברהם יצחק ברזל באוסטרליה, היה שם יהודי רייקן לעילא ולעילא.

מדי יום ביומו היה פותח את החנות שלו בשעה 7:00 - לא פחות ולא יותר. ולא עוד: מכיוון שהתגורר במרחק חצי שעת הליכה מהחנות, היה עוזב את ביתו מדי יום ביומו בשעה 6:30 - לא פחות ולא יותר. אבל יום אחד "איתרחיש ניסא" והיהודי נאלץ להתעכב ליד ביתו, כאשר יצא סוף-סוף לכיוון החנות הבחין שהשעה כבר 06:50. פירוש: בתוך עשר דקות - לא פחות ולא יותר - הוא צריך לנעוץ את המפתח בדלת החנות.

נראה לכם שהוא הרים ידיים? מה פתאום! הוא התחיל לרוץ ברחובות ובשעה 07:00 - לא פחות ולא יותר - מצא את עצמו מול פתח החנות!

הושיט את היד לקחת את המפתח אך אביו: התבטא הגר"י: לא רק הוא, אנשים רבים רצים לפרנסתם דבר יום ביומו, רצים ורצים - אבל שוכחים אצל מי המפתח...

(מוסף שב"ק)

איזהו חכם - המכיר את מקומו

שח המגיד מישרים הגאון רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל: סיפר לי רבי אברהם יצחק ברזל זצ"ל, שהוא הגיע לאיזשהו מקום, וראה אדם לבוש גלימה לבנה, ועטוי לבן מכף רגל ועד ראש. סוג של מקובל 'עושה נפלאות'...

שאל אותו: "למה אתה לבוש בבגדים הללו?"

השיב לו: "כתוב בספרים, שיש ענין ללבוש לבן, זה מטרה".

אמר הרב: "אני אגיד לך משהו, לא עליך, חלילה. הייתי לפני זמן קצר באמריקה, והיה שם בלאגן גדול. על מה? על פרסומת למברשת שיניים. הראו בפרסומת פח אשפה, ועל ידו מברשת שיניים, כאילו אפשר לנקות את פח האשפה עם מברשת השיניים. אדם אחד תמים בא וניסה לנקות את הפח עם המברשת, וראה שלא מיניה ולא מקצתיה. אי אפשר

"הלך והגיש תביעה בבית משפט על הונאה. הגיעו למשפט, והנתבע אמר כך: 'הטענה שלך היא שהוניתי את הציבור, כשאמרתי כביכול שאפשר עם מברשת השיניים לנקות את פח האשפה. תגיד לי, בתמונות שראית - איזה פח היה? זה היה פח חדש, נקי ומצוחצח. אם יש בפח חדש כתם קטן, המברשת מנקה אותו. אתה לקחת פח אשפה מלא זבל, וניסית לנקות אותו. מה אתה רוצה ממני?'..."

והנמשל: לאדם צדיק ובעל מעלה - מתאימים בגדי לבן!

שיחת מורנו הגאון רבי יצחק אזורי שליט"א

תכלית המשכן - אור התורה

ע"י עמל התורה מוחים את זכר עמלק

נר תמיד שהוא תמיד לעולם

כתיב (שמות כ"ז כ) "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד" ובפרש"י "תמיד כל לילה ולילה קרוי תמיד כמו שאתה אומר עולת תמיד ואינה אלא מיום ליום וכן במנחת חביתין נאמר תמיד ואינה אלא מחציתה בבקר ומחציתה בערב אבל תמיד האמור בלחם הפנים משבת לשבת הוא" ע"כ. הרי שמפרש רש"י את הכתוב 'תמיד' הינו דבר הנשנה בתמידיות מידי יום הרמב"ן בפירושו כתב ע"ד רש"י הנ"ל "ומדרש רבותינו אינו כך, אלא כך שנו בספרי 'איורו שבעת הנרות' שומע אני שיהיו דולקין לעולם, תלמוד לומר 'מערב עד בקר', אי מערב עד בקר יכול יהיו דולקים מערב עד בקר ויכבס ת"ל 'איורו שבעת הנרות', הא כיצד 'איורו שבעת הנרות מערב עד בקר לפני ה' תמיד' שיהא נר מערבי דולק תדיר שממנו מדליקין את המנורה בין הערבים. ובתורת כהנים נמי אמרו כך 'להעלות נר תמיד' שיהא נר מערבי תדיר, וקתני התם מצאו שכבה מדשנו ומדליקו ממזבח העולה דאפילו ביום נמי מדליק נר מערבי לפי שהוא תמיד לעולם" מחדד בזאת הרמב"ן דלדברי רש"י המכוון הוא מידי יום אך אין זה בהכרח כל היום אולם הרמב"ן מבאר כי תמיד היינו כל היום ממש, והביא שאף אם כבתה מדליקה וכו' ע"ש. מקום יש לנו להתבונן בזאת מהו המונח בעומק המצווה של המנורה שתהא היא דולקת תמיד ממש ואף אם 'מצאו שכבה מדשנו ומדליקו'.

כל תכלית המשכן היא אור התורה

איתא בדחז"ל (שמות רבה ל"ד ד) "ואתה הקרב אליך הה"ד 'לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי כשאמר הקב"ה למשה 'ואתה הקרב אליך', הרע לו אמר לו תורה היתה לי ונתתיה לך שאלולי היא אבדתי עולמי, משל לחכם שנטל קרובתו ועשתה עמו עשר שנים ולא ילדה, אמר לה בקשי לי אשה אמר לה יכול אני ליטול חוץ מרשותך, אלא שהייתי מבקש ענוותנותך כך אמר הקב"ה למשה יכול הייתי לעשות לאחר כך גדול חוץ מדעתך אלא שהייתי מבקש שתהא גדול עליי" הרי שהיה כביכול חלישות לפני משה כשנצטוו 'הקרב אליך' ופייסו הקב"ה 'תורה הייתה לי ונתתיה לך'.

על דברי חז"ל אלו כתב לתמוה הנצי"ב צוק"ל בהעמק דבר (ריש פ' תצווה) וז"ל "הנה לא נודע עיקר התרעומת מנ"ל לחז"ל שהרע למשה, ותו אם הרע למשה אין זה פיוס כ"כ. שהרי אינו דומה כהונה שהיא לאהרן ולזרעו ואין לזולתו חלק בה משא"כ התורה ניתנה לכל ישראל כמו למשה ולזרעו אלא משה בעצמו היה שליח וזכה שתנתן ע"י ואין זה שייכות לזרעו כלל". היינו שלכאורה לא היה למשה להתפייס בדבר הזה 'תורה היתה לי ונתתיה לך' שכן לא היה הוא רק שליח למוסרה לישראל, ואין

זה כהכהונה שניתנה לאהרן ולבניו וזרעם אחריהם.

וביאר בזאת בטוט"ד "אלא הענין בכ"ז דיש לדעת דאור התורה שהוא תכלית המשכן ועיקר המשרה שכינה בישראל בא בשפע ע"י אמצעות שני כלי קודש היינו הארון והמנורה ונשתנו פעולותיהם הארון בא ליעוד הדברות שבכתב וגם לצויו בקבלה בע"פ וכו' 'ועדיין אין בזה כח הפלפול והחידוש שיהא אדם יכול לחדש מעצמו דבר הלכה שאינו מקובל. ולזה הכח הנפלא שנקרא תלמוד ניתן כח המנורה אשר נכלל בו שבע חכמות וכל כחות הנדרש לפלפולה ש"ת. וכו' נכלל בכפתורים ופרחים. עד דאי' (בראשית רבה פצ"א) "רבי טרפון בשעה שהיה שומע דבר מתוקן היה אומר כפתור ופרח". ושיח רבן של ישראל ללמדנו בא שמה שתלמיד ותיק מחדש דבר טוב הוא ע"י כח שנרמז בכ"פ של המנורה".

"וע"כ בבית שני שרבו ישיבות והעמידו תלמידים הרבה להיות דאביי ורבא שהוא התלמוד מש"ה נתחזק כח המנורה ע"י נס דחנוכה. וע"כ להלן ל"ט ל"ז שהראיתי לדעת שמרומז ג"כ בתורה והיינו דאי' בברכות ד' נ"ז) הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה שנא' ויקחו אליך שמן זית" וגו'.

הרי שפיוס גדול היה זה למרע"ה כי כל תכלית המשכן היא אור התורה שהוא המשרה שכינה בישראל, וכי ע"י עסק התורה שבע"פ בפלפולה של תורה מתחזק כח המנורה כבימי בית שני, א"כ לא נגרע כלל חלקו של מרע"ה ש'תורה הייתה לי ונתתיה לך' [יעו"י בגמ' (נדרים ל"ח ע"א) כי פלפולה של תורה ניתן למשה רבינו והוא שנהג בזה טובת עין ונתן לישראל, ומובן היטב לפ"ז כי לא היה הוא רק שליח להעביר ולמסור, כי אם ניתן כח זה לו ממש]

דברי הנצי"ב צוק"ל מבהילים המה, 'אור תורה הוא תכלית המשכן ועיקר המשרה שכינה בישראל' וזה ע"י שני הכלים הארון והמנורה, הארון היינו כנגד תורה שבכתב, וקבלת תושבע"פ, והמנורה היא כנגד כח הפלפול והחידוש בעמלה של תורה היא יסוד תורה שבע"פ. זה הוא הרמז בכח המנורה, תכלית הברירה השראת השכינה וזאת ע"י אור התורה.

ראו נא והביטו כח ואחריות רבה מוטלת בזה על לומדי התורה כי הם המביאים בעמלם ופלפולם להשראת השכינה, וכאשר מתבוננים בחיוב הכבד שיש לאחריות זו הרי שעושים זאת כפי שראוי.

לאור זאת יובן היטב מש"כ הרמב"ן לחדד כי המנורה עניינה 'תמיד' ממש וכאשר מצאו שכבה מדליק, זאת כי המנורה מסמלת, משפיעה ומושפעת היא מכח עמל התורה, וודאי הוא שכח עמלה של תורה חייבים אנו שיהא בבחינת תמיד בין ביום ובין בליל בכל עת וזמן. כי זהו הכתוב בדברי רבותינו "מערב עד בקר לפני ה' תמיד שיהא נר מערבי דולק תדיר שממנו מדליקין את המנורה בין הערבים" וכן "מצאו שכבה מדשנו ומדליקו ממזבח העולה דאפילו ביום נמי מדליק נר מערבי לפי שהוא תמיד לעולם".

בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין

כוחה של תורה רב הוא עד מאד, כפי שמוצאים אנו בגמ' (בבא בתרא ט"ז ע"א) "אמר רבא בקש איוב לפטור את כל העולם כולו מן הדין אמר לפניו רבונו של עולם בראת שור פרסותיו סדוקות בראת חמור פרסותיו קלוטות בראת גן עדן בראת גיהנם בראת צדיקים בראת רשעים מי מעכב על ידך ומאי אהדרו ליה חבירה [דאיוב] אף אתה תפר יראה ותגרע שיחה לפני אל ברא הקדוש ברוך הוא יצר הרע ברא לו תורה תבלין"

וברשב"ם פירש "לפטור את כל העולם כולו - מדינו של הקב"ה לומר שאנוסין הן ע"י הקב"ה שברא יצה"ר והכי קאמר על דעתך כי לא ארשע אם היית חפץ לא הייתי רשע" וכו' "בראת רשעים על ידי יצר הרע לפיכך אין ניצול מידך כי מי יעכב אנוסין הן החוטאין" והשיבוהו חבריו שאין זו הטענה אמת כי ברא הקב"ה יצה"ר וברא לו תורה תבלין, וברשב"ם "ברא לו תורה הן תבלין שהיא מבטלת את הרהורי עבירה כדאמר בעלמא אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח כו' הלכך לאו אנוסין נינהו שהרי יכולין להציל עצמן" הרי שאין יכולין להיפטר בטענת אנוס כי היצר קשה ואויס הוא מי יוכל לו, מחמת שיבראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין.

ביאור הענין כי האמצעי להיות ניצול מן היצר ותחבולותיו, הן רק ע"י שיהא האדם עסוק בעסק התורה, ואין שייך כלל שיהיה האדם עומד בזה שלא ע"י לימוד התורה בעמלה. ואין לאדם כלל הפטור של אנוס ד'בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין' היינו דזה העצה היחידה והמחייבת. ככתוב 'להעלת נר תמיד' כי עמל התורה הוא הגורם אור השראת השכינה כנז'.

כמש"כ הרמח"ל (מס"י פ"ה) "הנה מפסידי המידה הזאת ומרחיקה הם שלשה האחד הוא הטיפול והטרדה העולמית השני השחוק והלצון השלישי החברה הרעה, ונדבר בהם אחד לאחד. הנה, הטיפול והטרדה כבר דברנו מהם למעלה, כי בהיות האדם טרוד בעניני עולמו, הנה מחשבותיו אסורות בזיקי המשא אשר עליהם, ואי אפשר להם לתת לב אל המעשה. והחכמים עליהם השלום, בראותם זה אמרו הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה. כי הנה העסק מוכרח הוא לאדם לצורך פרנסתו, אך ריבוי העסק אינו מוכרח שיהיה כל כך גדול עד שלא יניח לו מקום אל עבודתו, על כן נצטוו לקבוע עתים לתורה, וכבר זכרנו שהיא המצטרפת יותר לאדם לשיגיע אל הזהירות, וכאמאר רבי פינחס תורה מביאה לידי זהירות, וזולתה לא יגיע אליו כלל, והוא מה שאמרו ז"ל ולא עם הארץ חסיד. וזה, כי הבורא יתברך שמו שברא היצר הרע באדם, הוא שברא התורה תבלין לו, וכמו שאמרו ז"ל בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין".

"והנה פשוט הוא, שאם הבורא לא ברא למכה זו אלא רפואה זו, אי אפשר בשום פנים שירפא האדם מזאת המכה בלתי זאת הרפואה, ומי שיחשבו להנצל

אין זה חשיב כלל 'תורה' רק כאשר יהיה האדם עמל בלימודה, אזי 'לומד תורה' יחשב, וע"י זה יהיה משפיע 'אור השראת השכינה'.

כבר ביארנו בעבר את ענין ימי הפורים 'הדר קיבלוה מאהבה' והנה בגמ' (מגילה י"א ע"א) "רבי אליעזר פתח להא פתחא להא פרשתא מהכא בעצלתים ימך המקרה ובשפלות ידים ידלף הבית בשביל עצלות שהיה להם לישראל שלא עסקו בתורה נעשה שונאו של הקב"ה מך ואין מך אלא עני וכו' ואין מקרה אלא הקב"ה שנאמר המקרה במים עליותיו" וכו'. מבואר בזה כי מחמת רפיון ידים מעסק התורה אזי כביכול נעשה חלישות כלפי מעלה מלעזרם ולהושיעם ורק כאשר הבינו להתחזק בתורה לקיים מה שנא' הדר קיבלוה בימי אחרשוש זאת ע"י שהחזיר בהם מרדכי בשעה שבא המן להורגו, כי אין הוא עוסק עמהם בהלכ' מסייה"נ וקידוש ה', שהיו בגדר הלכה למעשה, אלא לימד הוא אותם את ענין ה'קמיצה' דקרבנות, שזה בבחינה עמלה של תורה לשם 'עמל' דבאותה שעה לא היה זה כלל נוגע למעשה, יסד הוא בלבבם כי נצחיותם של ישראל תלוי בעמל התורה ולכך דייקא לימדם מצווה שאינה נוגעת למעשה, להחדירם כי ע"י עמל תשבע"פ תתחזק נצחיותם של ישראל וזה המבטיח את קיומם הוא עמל תשבע"פ.

ובימים אלה של ימי הפורים אשר יש לכל אחד עיסוקים ומצוות ועוד 'עניינים' אז צריך כל אחד ליתן לבו לעשות את הנהוג אך שלא יהיה ח"ו פוגע בעמלו ונמצא כי אז מחזק הוא את עמלק, דמחיתו אינה אלא ע"י תורה אך מי שמתרפה ח"ו נעשה הוא כח וחזוק לעמלק. כפי שביאר מרן בעל **קובץ שיעורים** זצוק"ל כי ענין מחיית עמלק ככל שיהיה עמל יותר מקיים מצווה טפי ובזכות זה יעשה לנו ה' נסים ונפלאות כבימים ההם בזמן הזה.

ש'לא למד' הא אין הפרשה אמורה כי אם ב'תהיו עמלים' א"כ אולי למד הוא, רק שלא היה עמל, אך מדוע מונה רש"י 'לא למד' והביאור הוא כי האמור הוא שאין שייך כלל שיהיה 'למד' אם היה זה בלא 'עמל' ואם לא עמל הוא הרי שאינו נקרא כלל 'למד'.

ועל העמל ומתיגע בתורה כתבו חז"ל (שמות רבה ל"ח ה') "דבר אחר וזה הדבר הדא הוא דכתיב כבוד חכמים ינחלו אין כבוד אלא תורה. תדע לך מה אמר בראש דברי הימים אדם שת אנוש וכן כלן. ואין אתה מוצא באחד מהם 'כבוד' עד שמגיע ליעבץ שנאמר ויהי יעבץ נכבד מאחיו. למה כתוב בו כבוד, על שיגע בתורה. הוי כבוד חכמים ינחלו. וכן אתה מוצא באהרן. מה כתיב תורת אמת היתה בפיך. מה אמר הקב"ה למשה ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת וכל אלו בזכות התורה שהיה יגע בה הוי כבוד חכמים ינחלו".

זאת כי אין כלל כבוד כי אם תורה, על ידי עמלה כאמור, ובלא עמל התורה האדם הרי כבדיותו, ככתוב (איוב י"א י"ב) "ועיר פרא אדם יולד" והדבר היחידי שעליו הקב"ה אומר שהוא תבלין לרומם את האדם לדרגת נור הבריאה הוא רק ע"י עמל התורה.

ע"י עמל התורה מוחים את זכר עמלק

יש להוסיף ולחדד נקודה עיקרית מעצם המושג 'עמל התורה'. הנה במתניתין (אבות פ"ו מ"ו) "גדולה תורה יותר מן הכהונה ומן המלכות, שהמלכות נקנית בשלשים מעלות, והכהונה בעשרים וארבע, והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים" וכו' אומנם המעייין שם יראה דבכל מ"ח הקניינים ששינוי אין זכר כלל לעמל התורה, ולכאור' תמיהה היא, אחר שנתברר לן כח עמלה של תורה וחשיבותו היאך הוא דאין מזכירין כלל שהתורה תהא נקנית ע"י עמלה. מי ששם על לבו את הדברים הנז' לא יתמה בזה כלל, כי אכן עמל התורה אין הוא כלל אמצעי שעל ידו תהא נקנית התורה, ואין זה מקנייניה. אלא דבלא עמל

זולתה, אינו אלא טועה, ויראה טעותו לבסוף כשימות בחטאו. כי הנה היצר הרע באמת חזק הוא באדם מאד, ומבלי ידיעתו של האדם הולך הוא ומתגבר בו ושולט עליו. ואם יעשה כל התחבולות שבעולם ולא יקח הרפואה שנבראה לו שהיא התורה, כמו שכתבתי, לא ידע ולא ירגיש בתגבורת חליו אלא כשימות בחטאו ותאבד נשמתו".

מי הוא זה אשר יחשוב בלבו להינצל מן היצר ותחבולותיו בלא דרך זו של עסק התורה בעמלה, שעליה אמור 'בראתי לו תורה תבלין' כי המפתח לזה הוא רק על ידי תורה, ואז יהיו מתוקנים מדותיו וכו' אך כל הדברים הללו אין שייך כלל להיות משתלם בהם לולא יסוד זה של עמל התורה.

עיקר לימוד התורה - רק בעמל ויגיעה

ואין הלימוד חשיב 'תורה' אלא אם זה בעמלה של תורה. כפי שהבאנו בעבר מדברי חז"ל עה"פ (ויקרא כ"ו ג') "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם" ופרש"י "אם בחקתי תלכו יכול זה קיום המצות כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו הרי קיום המצות אמור הא מה אני מקיים אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה" היינו שהאמור בפרשה זו הוא עמל התורה.

ואח"כ כתיב (ויקרא כ"ו י"ד-ט"ו) "ואם לא תשמעו לי ולא תעשו את כל המצות האלה, ואם בחקתי תמאסו ואם את משפטי תגעל נפשכם בלבלתי עשות את כל מצותי להפרכם את בריתי" ופרש"י "ואם בחקתי תמאסו מואס באחרים העושים, משפטי תגעל נפשכם שונא החכמים, לבלתי עשות מונע את אחרים מעשות, את כל מצותי כופר שלא צויתם לכך נאמר את כל מצותי ולא נאמר את כל המצות, להפרכם את בריתי כופר בעיקר, הרי שבע עבירות הראשונה גוררת השנייה וכן עד השביעית ואלו הן לא למד, ולא עשה, מואס באחרים העושים, שונא את החכמים, מונע את האחרים, כופר במצות, כופר בעיקר ולכאור' מקום יש להתבונן בדבר, שכן מניין לנו

מבאר רבותינו

השפעתו ההרסנית של עמלק

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' אשר קרך בדרך. (קריאת זכור - דברים כה, יז-יח)

והסביר, זהו כוחה של פסיכולוגיה, כאשר רואים מישהו נכנס לאמבטי הרותחת, הרי למרות שהוא נכוה, בכל זאת נדמה לו לשני שהראשון צינן אותה, והוא הולך אחריו.

ועל כן באה אזהרתם של חז"ל: "אל תתחבר לרוצחים, התרחק מחבורתם", דוקא מחבורת רוצחים הזהירו יותר מכל שאר העבירות, כולל שתי העבירות החמורות האחרות, כי נפש הבנים הצעירים מקבלת השפעה הרסנית במיוחד מרציחה ואלימות.

(הרב שלמה לורנץ זצ"ל)

עם השפעת הקפיצה שראה, מבלי להתבונן ולחשב את התוצאה שנעשתה בסופו של דבר, אף אם ראה בעיניו שלהלך נכוה, זהו סוד גדול בכוחות הנפש שכל כך גדולה השפעת הסביבה על האדם, שגם כאשר הוא רואה ומבין עד כמה מה שרואה לנגד עיניו הוא שקר וכזב, אולם מכל מקום זה משפיע.

בדומה לזה הקשה מרן המשגיח הגה"צ רבי **ירוחם ליבוביץ** זצ"ל, דלכאורה יש להקשות, הלא איפכא מסתברא, אם רואים שהוא נכוה, הרי שאחרים בודאי לא ירצו להיכנס לאמבטי רותחת זו - ומה פירוש שציננה?

שהיו כל האומות יראים להילחם בכם, ובא זה והתחיל והראה מקום לאחרים, משל לאמבטי רותחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה, אף על פי שנכוה, הקרה (צינן אותה) אותה בפני אחרים. (רש"י)

פלא פלאות, תמה הגה"צ המשגיח רבי **יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל, הרי כולם רואים שעמלק נכוה כל כולו כשקפץ לאמבטיה, אם כן למרות שהאמבטיה התקררה מעט בעטיו, אך עדיין כיצד ניתן לומר שבעקבות זה ילמדו אחרים ממנו?

אלא, רואים אנו כוחו של טבע האדם, שיכול להישאר